

СИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОСВІТИ БАТЬКІВ ЗА В. СУХОМЛИНСЬКИМ

Система педагогічної просвіти батьків за В. Сухомлинським. У матеріалі стисло подано результати дослідження розробленої В. Сухомлинським системи педагогічної просвіти батьків у школі, яка охоплює не лише чотири відділення батьківської школи, а й роботу з молодими подружжями ще до народження дитини і навіть з учнями – майбутніми батьками – та продовжується й після того, як діти закінчують школу й зустрічаються з проблемами вибору свого подальшого життєвого шляху.

Ключові слова: сімейне виховання, педагогічна просвіта батьків.

Вступ. Питаннями родинного виховання в спадщині В. Сухомлинського займалися Бачинский П., Бутенко Н., Грицай Ю., Дружиніна Г., Каленіченко Н., Лазарук А., Ляшко Л., Петренко О., Повалій Л., Рацул А., Савельєва С., Сметанський М., Стельмахович М., Тарапака Н., Тимофєєва О., Федяєва В., Цибулько Л. та ін.

Дещо менш висвітлено, хоч також є окремі публікації, з таких аспектів цієї проблеми, як формування педагогічної культури батьків (Грицкова Ю., Турнік Л.), педагогічна просвіта батьків (Рогальська Н.) та підготовка студентів до психолого-педагогічної просвіти батьків учнів (Холтобіна О.).

Мета дослідження полягає у виявленні розробленої В. Сухомлинським структури системи педагогічної просвіти батьків у школі та умов успішної реалізації цієї системи в школі.

Виклад основного матеріалу. На тверде переконання В. Сухомлинського, навіть найкраща школа без участі сім'ї, неспроможна дати вичерпно повноцінне виховання. Адже саме в родинному колі з раннього віку вибудовується світосприйняття дитиною оточення. В сім'ї діти-дошкільнята проходять унікальну, нічим не замінну, материнську школу, в якій зароджуються і виховуються почуття людини. Та й народна педагогіка, в якій

видатний педагог також шукав відповіді на актуальні проблеми виховання, підказує, що сім'я є пріоритетним чинником виховання дитини. Не випадково тривалий час біля входу в Павлиську школу був стенд із зверненням до матерів: «Мати, пам'ятай, що ти головний педагог, головний вихователь. Від тебе залежить майбутнє суспільства!». В. Сухомлинський ввів у педагогічний обіг поняття "шкільно-сімейне виховання".

Але ж батьки у своїй переважній більшості не мають психолого-педагогічної освіти, необхідної для успішного виховання. Життєва інтуїція не завжди підказує батькам найоптимальніший варіант виховного впливу на дитину. Іноді вони орієнтуються на те, як їх самих у свій час виховували. Далеко не в кожній родині сімейний мікроклімат сприяє успішному вихованню та розвитку дитини. Та це й не дивно, бо батьки в пересічній школі, як правило, "не закінчували педагогічних університетів".

Саме тому В. Сухомлинський створив у Павлиській школі цілу систему педагогічної просвіти батьків. Він вважав, що саджати батьків за парту тоді, коли їхні діти переступають поріг десятирічки, пізно. Тому, коли майбутнім школярикам виповнювалося чотири роки, їхніх батьків запрошували на заняття батьківської школи, які відбувалися двічі на місяць. Це було перше – дошкільне – відділення батьківської школи. Досвід показав, що коли через два роки діти ставали першокласниками, і з ними, і з їхніми батьками працювати вчителям було набагато легше.

В цю систему входили ще три відділення батьківської школи (молодше шкільне, підліткове та юнацьке). Сумарно тривалість навчання батьків становила 12-13 років, тобто більше, ніж тогочасний нормативний термін здобуття дітьми середньої освіти. За ці роки на ознайомлення батьків з психолого-педагогічними проблемами виховання дітей тут відводилося часу більше, ніж на вивчення педагогіки і психології в освітянському ВНЗ.

Та й після закінчення дітьми школи батьки нерідко зверталися до вчителів за порадами щодо вирішення проблем дорослого життя їхніх дітей. Самі випускники також приходили в школу за мудрими порадами своїх

наставників. Більше того, практикувалося в Павлиші відвідування занять педагогічної школи й тими подружжями, які ще не мають дітей.

Специфіка сільської школи полягає в тому, що практично всі батьки дітей свого часу навчалися в цій же школі, тому закладене в них учителями усвідомлення ролі сім'ї у житті людини, сформоване уявлення про взаємовідносини у повноцінній родині, вже є початком педагогічної просвіти майбутніх батьків. Зокрема, у Павлиській СШ підготовка старшокласників до сімейного життя включала вивчення ними факультативного курсу «Культура взаємовідносин у сім'ї». Виховуючи учнів, учителі здійснювали підготовку майбутніх батьків до повноцінного виховання наступного покоління дітей.

З цього приводу В. Сухомлинський писав: «Нинішні батьки – це наші колишні учні; ми готували їх до батьківської місії ще тоді, коли вони сиділи за партою, – це дуже важливо! Безмежна повага і довір'я до школи – ось що є найголовнішим для колективу наших батьків. Для сім'ї в питаннях етнічної культури, освіти, виховання немає вищого авторитету, ніж школа. Нам удалося досягти того, що в сім'ї панує культ книжки і читання. І тепер добра половина наших зусиль у справі виховання підлітків і юнацтва спрямована на те, щоб підготувати їх хорошими батьками і матерями. Можливо, це здається комусь дивним, можливо, ми помиляємось, але головне, провідне в нашій роботі в справі «професійної орієнтації» – це виховання майбутніх батьків-вихователів уже за шкільною партою...» [1, 577].

З повним правом складовою системи педагогічної просвіти батьків у Павлиській СШ можна вважати регулярні "психологічні семінари" для вчителів. Серед досить широкої тематики, яка розглядалася на цих семінарах, тут були й ті теми, які безпосередньо пов'язані з різними аспектами сімейного виховання та педагогічною просвітою батьків. У значній мірі завдяки цим семінарам учителі почали неухильно дотримуватися правил педагогічної етики, намагалися не відштовхнути батьків від школи, не торкатися проблем окремої сім'ї чи дитини на батьківських зборах.

Навіть в індивідуальних бесідах з батьком чи мамою (неодмінно без присутності дитини) із максимальною коректністю давалися певні поради та рекомендації. Саме тому у вчителів Павлівської СШ не було нагальної потреби регулярно відвідувати батьків своїх учнів у них вдома. Батьки самі йшли за порадою чи консультацією до вчителя.

Важливим завданням педагогічної просвіти батьків було досягнення узгодженості між батьками і матерями в питаннях мети та засобів виховання, єдності вимог до дитини. Адже «якщо тільки дитина відчула, що мати й батько по-різному дивляться на поняття *можна, не можна, треба*, – для неї найрозумніші речі здаються насильством, примусом, зневажанням її свободи...» [2, с. 163].

Показовим є той факт, що на батьківські збори в Павлівській СШ досить часто одночасно приходили і батько, і мати.

Висновки. У ході наукового пошуку встановлено, що система педагогічної просвіти батьків, розроблена В. Сухомлинським, є цілісною, охоплює не лише роботу безпосередньо з батьками, а й з педагогічним колективом та з учнями, як майбутніми батьками.

Список використаних джерел:

1. Сухомлинський В. О. Гармонія трьох начал / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5 т. Т. 5. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 569-578.
2. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : У 5 т. Т. 2. – К.: Рад. школа, 1976. – С. 417-654.